

University of Groningen

Annotatie onder EHRM 2 mei 2017 (Vasiliciuc t. Moldavië)

Geelhoed, Willem

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2017

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Geelhoed, W., (2017). *Annotatie onder EHRM 2 mei 2017 (Vasiliciuc t. Moldavië): EHRC 2017/173*, Nr. 15944/11, Nr. ECLI:CE:ECHR:2017:0502JUD001594411, mei 02, 2017. (European Human Rights Cases; Nr. 10).

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

EHRC 2017/173

Recht op vrijheid, Willekeurige vrijheidsontneming, Uitleveringsdetentie, Verantwoordelijke staat

GEGEVENS

Instantie	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
Datum uitspraak	02-05-2017
Publicatie	EHRC 2017/173 (Sdu European Human Rights Cases), aflevering 10, 2017
Annotator	dr. W. Geelhoed
Zaaknummer	15944/11
Overige publicaties	
Rechtsgebied	Mensenrechten (EVRM)
Rubriek	Uitspraken EHRM
Rechters	Karakas (President) Laffranque Vucinic Griïco Turkovic Kjølbro Mourou-Vikström
Partijen	Vasiliciuc tegen Moldavië
Regelgeving	EVRM - 5 lid 1 sub c en f

SAMENVATTING

Klaagster is oorspronkelijk uit Moldavië en heeft daar nog een woning, maar ze woont en werkt in Griekenland. Ze gaat zo'n twee keer per jaar naar Moldavië voor vakantie. Tijdens een van haar reizen naar Moldavië werd ze op de luchthaven van Chisinau aangehouden bij een douanecontrole, waarbij werd geconstateerd dat ze 29 verschillende sieraden bij zich had, waarvan ze er op dat moment 7 droeg. Volgens klaagster hoefde ze dat niet aan te geven omdat de waarde ervan gering was, maar volgens de douane is er bij meer dan 5 sieraden sprake van smokkel. Klaagster bleef na dit incident twee weken langer in Moldavië dan gepland, gaf informatie aan de openbare aanklager en liet weten dat ze terug zou moeten gaan naar Griekenland; ook gaf ze haar adresgegevens daar door. Toen ze weer terugreisde naar Griekenland werd ze daarin niet gehinderd. Vervolgens werd ze op haar Moldavische adres gesommeerd om voor onderzoek te verschijnen. Toen zij daaraan geen gehoor gaf, omdat ze er niet van wist, leidden de Moldavische autoriteiten daaruit af dat zij probeerde aan vervolging te ontkomen. Daarom werd via Interpol een arrestatieverzoek aan Griekenland verstuurd. Griekenland heeft daaraan gehoor gegeven en heeft klaagster aangehouden en in voorarrest genomen met het oog op uitlevering aan Moldavië. Bij de beantwoording van de vraag of deze detentie verenigbaar is met art. 5 lid 1 EVRM moet het Hof allereerst de vraag beantwoorden of Moldavië verantwoordelijk kan worden gehouden voor de detentie, nu die in Griekenland is uitgevoerd. Het Hof stelt vast dat het Moldavië is geweest dat het arrestatiebevel heeft uitgevaardigd en dat die staat er daarom voor moet zorgen dat dat bevel in overeenstemming is met zowel nationaal recht als het EVRM. Moldavië kon zo'n verzoek op zichzelf doen op grond van art. 5 lid 1 (c) EVRM, maar dan moet het wel zijn gebaseerd op een redelijke verdenking. Het Hof merkt echter op dat klaagster niet veel te verwijten viel en dat er geen enkele aanwijzing was dat zij op de vlucht was; eerder zijn het de nationale autoriteiten geweest die bijzonder slordig hebben gehandeld en die veel te snel uit het niet-reageren op de oproep hebben afgeleid dat klaagster niet wilde verschijnen. Nu de noodzaak van het detentiebevel daarmee niet voldoende is aangetoond, is sprake van strijd met art. 5 lid 1 EVRM.

UITSPRAAK

THE LAW

20. The applicant complained that, contrary to Article 5 §§ 1 and 3 of the Convention, there had been no reasonable suspicion that she had committed an offence and that the detention order issued against her by the Moldovan authorities had not been based on relevant and sufficient reasons. The Court shall examine the above complaints under Article 5 § 1 of the Convention which, in so far as relevant, reads as follows:

“1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law:

...

(c) the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;”

A. The Court's jurisdiction to examine the case against Moldova

21. When the applicant lodged her application with the Court on 28 February 2011, challenging the detention order of 19 June 2009 as upheld by the domestic courts in the *habeas corpus* proceedings, she had not been deprived of her liberty on the basis of or as a consequence of this detention order. The Court does not consider it necessary to determine the applicability of Article 5 of the Convention at that particular moment in time. That determination is not necessary in view of

the fact that the applicant was in any event subsequently detained in Greece on the basis of an international arrest warrant issued by Interpol at the request of the Moldovan authorities for the purpose of enforcing the detention order of 19 June 2009. In such circumstances, the Court cannot but agree with the parties that Article 5 is applicable in the present case.

22. The Court notes that although detained in Greece, the applicant directed her complaints against Moldova by means of the current application. Although the Moldovan Government have not raised an objection to being held accountable under the Convention for the facts alleged against them, the Court will of its own motion deal with the matter. The question to be decided is whether the facts complained of by the applicant can be attributed to Moldova.

23. The Court notes that the applicant was under the control and authority of the Greek authorities in the period between her arrest in Greece and her release from detention. Nevertheless, in so far as the alleged unlawfulness of her arrest and detention is concerned, it cannot be overlooked that the applicant's deprivation of liberty had its origin in the measures taken by the Moldovan authorities, that is the international arrest warrant issued by Interpol at the request of the Moldovan authorities for the purpose of enforcing the detention order of 19 June 2009. Here it should be noted that by ordering the applicant's detention on remand and setting in motion a request for the applicant's extradition, the responsibility lay with Moldova to ensure that the detention order complied with the requirements of Article 5 of the Convention.

24. In the above context, the Court recalls that in the context of an extradition procedure, a requested State should be able to presume the validity of the legal documents issued by the requesting State and on the basis of which a deprivation of liberty is requested. Furthermore, the country requesting extradition must ensure that the request for detention and extradition is lawful, not only under national law, but also under the Convention. Accordingly, the act complained of by the applicant, having been instigated by Moldova on the basis of its own domestic law and followed-up by Greece in response to its international obligations, must be attributed to Moldova notwithstanding that the act was executed in Greece (see *Stephens v. Malta (no. 1)*, no. 11956/07, §§ 50-54, 21 April 2009).

25. In the light of the above, the Court considers that the applicant's complaints under Article 5 engage the responsibility of Moldova under the Convention.

B. The complaint under Article 6 of the Convention

26. The applicant also complained under Article 6 § 1 of the Convention that the proceedings in respect of her were not fair because she was not invited to participate at the hearings at which the courts decided her detention order. Since the proceedings in question did not concern the determination of a criminal charge against the applicant, the Court considers that the complaint is manifestly ill-founded pursuant to Article 35 §§ 3 and 4 of the Convention, and declares it inadmissible.

C. The Government's objection and the complaint about lack of reasonable suspicion

27. The Government expressed doubts in respect of the validity of the application submitted to the Court and regarding the power of attorney of the applicant's representative. They claimed that the handwriting and the signature on some documents presented by the applicant did not belong to the same person. Moreover, they argued that the power of attorney submitted by the applicant's representative had been sent to him from a Moldovan fax number and not from Greece. They considered the application to be an abuse of the right of individual application and asked the Court to declare it inadmissible pursuant to Article 35 § 3 of the Convention.

28. In reply to this allegation, the applicant addressed a letter to the Court in which she confirmed the validity of her signature and of the power of attorney given to her representative. She also submitted that the power of attorney had been sent to her son in Causeni, Moldova, and her son had then faxed it to her representative.

29. On the basis of the material in its possession, the Court is unable to conclude that the applicant's handwriting and signature were forged and, thus that the applicant has committed an abuse. Accordingly, this objection fails.

30. In so far as the complaint about the lack of reasonable suspicion that the applicant had committed an offence is concerned, the Court notes that it is not disputed between the parties that the applicant was carrying more jewellery than allowed by law when checked by the customs officers on 15 September 2008. It is similarly undisputed that the applicant failed to fill in a customs declaration in respect of that jewellery. In such circumstances, the Court considers it established that there was a reasonable suspicion that the applicant had committed an offence provided for by the Criminal Code. Hence, the Court considers that this part of the complaint under Article 5 is manifestly ill-founded, pursuant to Article 35 §§ 3 and 4 of the Convention, and declares it inadmissible.

31. At the same time, the Court notes that the remainder of the application, is not manifestly ill-founded within the meaning of Article 35 § 3 (a) of the Convention. It further notes that it is not inadmissible on any other grounds. It must therefore be declared admissible.

II. Merits

32. The applicant submitted that her detention ordered by the Moldovan authorities was not necessary because the reasons relied upon by the Moldovan courts to order her detention pending trial and to dismiss her *habeas corpus* application had not been relevant and sufficient.

33. The Government disagreed and argued that the detention order had been necessary because she had absconded from the investigation by leaving the country and not showing up when summoned by the prosecutors.

34. The Court recalls that Article 5 of the Convention is, together with Articles 2, 3 and 4, in the first rank of the fundamental rights that protect the physical security of the individual. Its key purpose is to prevent arbitrary or unjustified deprivations of liberty (see, for example, *Lukanov v. Bulgaria*, 20 March 1997, § 41, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II; *Assanidze v. Georgia* [GC], no. 71503/01, § 171, ECHR 2004-II; and *Ilascu and Others v. Moldova and Russia* [GC], no. 48787/99, § 461, ECHR 2004-VII).

35. No deprivation of liberty is compatible with the Convention unless it is lawful. The expressions "lawful" and "in accordance with a procedure prescribed by law" in Article 5 § 1 of the Convention essentially refer back to national law and state the obligation to conform to the substantive and procedural rules thereof. Although it is in the first place for the national authorities, notably the courts, to interpret and apply domestic law, under Article 5 § 1 failure to comply with domestic law entails a breach of the Convention and the Court can and should review whether this law has been complied with (see, among many other authorities, *Benham v. the United Kingdom*, 10 June 1996, § 41, *Reports* 1996-III and *Assanidze v. Georgia*, cited above, § 171). A period of detention is, in principle, "lawful" if it is based on a court order. Even flaws in the detention order do not necessarily render the underlying period of detention unlawful within the meaning of Article 5 § 1 (see, *Benham*, cited above, §§ 42-47; and *Jecius v. Lithuania*, no. 34578/97, § 68, ECHR 2000-IX).

36. Compliance with national law is not, however, sufficient: Article 5 § 1 of the Convention requires in addition that any deprivation of liberty should be in keeping with the purpose of protecting the individual from arbitrariness (see, among many other authorities, *Winterwerp v. the Netherlands*, 24 October 1979, § 37, Series A no. 33; *Amuur v. France*, 25 June 1996, § 50, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III; and *Witold Litwa v. Poland*, no. 26629/95, § 78, ECHR 2000-

III). It is a fundamental principle that no detention which is arbitrary can be compatible with Article 5 § 1 and the notion of “arbitrariness” in Article 5 § 1 extends beyond lack of conformity with national law, so that a deprivation of liberty may be lawful in terms of domestic law but still arbitrary and thus contrary to the Convention (see, *Saadi v. the United Kingdom* [GC], no. 13229/03, § 67, ECHR 2008-I).

37. The Court notes that, in so far as Greece is concerned, the applicant’s detention for twenty-three days fell within the ambit of Article 5 § 1 (f) of the Convention, namely it was detention with a view to extradition. However, the Court is not assessing the responsibility of Greece for the lawfulness of the deprivation of liberty under Article 5 § 1 (f), but the responsibility of Moldova for that detention, that is the international arrest warrant issued by Interpol at the request of the Moldovan authorities for the purpose of enforcing the detention order of 19 June 2009. As indicated above, the applicant takes issue only with the lawfulness of the detention order which was at the origin of her deprivation of liberty in Greece, that is with the lawfulness of the detention order issued by the Botanica District Court on 19 June 2009. It is without doubt that the applicant’s deprivation of liberty in Greece was a direct consequence of that detention order and that no deprivation of liberty in Greece would have been possible in the absence of that order issued by the Moldovan courts. This fact was expressly noted by the Greek courts in their decisions concerning the applicant’s extradition, where they made specific reference to the Botanica District Court’s decision on 19 June 2009 (see paragraph 15 above).

38. The Court therefore considers that the applicant’s detention in Greece, although formally for the purpose of her extradition, was part of the mechanism used by the Moldovan authorities to implement the Botanica District Court’s decision of 19 June 2009 outside Moldova’s borders and to bring the applicant before a competent Moldovan legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence. Therefore, as regards Moldova, the applicant’s detention is to be examined under Article 5 § 1 (c) of the Convention. In reaching this conclusion the Court bears in mind the principle according to which “[t]he Convention is intended to guarantee not rights that are theoretical or illusory but rights that are practical and effective” (see *Airey v. Ireland*, 9 October 1979, § 24, Series A no. 32). Had it been otherwise, the applicant would remain without the protection of Article 5 of the Convention.

39. The Court notes that the reason for ordering the applicant’s detention relied upon by the Moldovan courts was the fact that she had failed to appear before the investigating authorities when summoned (see paragraph 12). In this connection, the Court notes that the applicant left the country lawfully at a time when no criminal proceedings were pending against her. It was after her leaving the country that the authorities initiated criminal proceedings against the applicant. The Court further notes the applicant’s submission, which the Government did not contest, that she had given the police her contact information in Greece at a meeting with them after the events of 15 September 2008. In spite of that, the prosecutors issued the summons to her Moldovan address in Causeni. Moreover, according to the material in the case-file, the prosecutors contacted the applicant’s adult son and a relative of hers but failed to ask them to inform the applicant that she had to appear before them and made no attempt to follow up the information that she was in Greece. In fact, the case-file material does not contain any evidence to the effect that the authorities made any reasonable attempts to inform the applicant of the criminal proceedings and the necessity to appear before them within the framework of those proceedings.

40. The Court considers that where such an important issue as the right to liberty is at stake, it is incumbent on the domestic authorities to convincingly demonstrate that detention was necessary. Where the authorities order the detention of an individual pending trial on the grounds of his or her failure to appear before them when summoned, they should make sure that the individual in question had been given adequate notice and sufficient time to comply and take reasonable steps to verify that he or she has in fact absconded. That was certainly not the case in the present case where the authorities chose to take a very formalistic approach to the problem of summoning the applicant and when the applicant did not show up they hastily concluded that she was absconding. The Court notes that this appears to be contrary to Article 176 of the Code of Criminal Procedure which states in clear terms that detention pending trial can be imposed only when there are reasonable grounds to believe that the suspect could abscond from the investigating authorities (see paragraphs 17 above). It also appears to be contrary to Article 238 of the Code of Criminal Procedure which states that if the person to be summoned declared another address during the proceedings, then the summons shall be sent to that address (see paragraph 18 above).

41. In her *habeas corpus* application the applicant argued that she had not been summoned to present herself before the prosecutors and that she undertook to appear before them and give up her passport. The refusal of the domestic courts to check the applicant’s submissions about improper summoning and to give her a chance to appear before the authorities has persuaded the Court that the applicant’s detention cannot be considered necessary and devoid of arbitrariness under Article 5 § 1 (c) of the Convention (compare to *Ladent v. Poland*, no. 11036/03, § 56, 18 March 2008). There has therefore been a breach of Article 5 § 1.

III. Application of Article 41 of the Convention

42. Article 41 of the Convention provides:

“If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.”

A. Damage

43. The applicant claimed 8,000 euros (EUR) in respect of non-pecuniary damage. She submitted that she had suffered considerable stress and frustration as a result of her arrest and detention.

44. The Government submitted that the claims were excessive and unsubstantiated.

45. The Court considers that the applicant must have been caused a certain amount of stress and anxiety as a result of the violation of her rights under Article 5 § 1 of the Convention. Deciding on an equitable basis, it awards the applicant EUR 3,000.

B. Costs and expenses

46. The applicant also claimed EUR 890 for the costs and expenses incurred before the Court. The amount included the legal fees and postal and translation expenses.

47. The Government submitted that the expenses claimed by the applicant were neither necessary nor reasonable.

48. According to the Court’s case-law, an applicant is entitled to the reimbursement of costs and expenses only in so far as it has been shown that these have been actually and necessarily incurred and are reasonable as to quantum. In the present case, regard being had to the documents in its possession and the above criteria, the Court considers it reasonable to award the entire amount claimed for costs and expenses for the proceedings before it.

C. Default interest

49. The Court considers it appropriate that the default interest rate should be based on the marginal lending rate of the European Central Bank, to which should be added three percentage points.

For these reasons, the Court, unanimously,

1. *Declares* the complaint under Article 5 § 1 of the Convention about lack of reasonable suspicion and the complaint under Article 6 inadmissible and the remainder of the application admissible;

2. *Holds* that there has been a violation of Article 5 § 1 of the Convention;

3. *Holds*

(a) that the respondent State is to pay the applicant, within three months from the date on which the judgment becomes final in accordance with Article 44 § 2 of the Convention, the following amounts, to be converted into the currency of the respondent State at the rate applicable at the date of settlement:

(i) EUR 3,000 (three thousand euros), plus any tax that may be chargeable, in respect of non-pecuniary damage;

(ii) EUR 890 (eight hundred and ninety euros), plus any tax that may be chargeable to the applicant, in respect of costs and expenses;

(b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amounts at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points;

4. *Dismisses* the remainder of the applicant's claim for just satisfaction.

NOOT

1. Welke staat is verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de uitleveringsdetentie van een persoon – de verzoekende staat of de aangezochte staat? Welke vereisten stelt het EVRM aan beide staten? De uitspraak van het EHRM in de zaak *Vasiliciuc* geeft daarop een geruststellend antwoord voor zover het de verantwoordelijkheid van de verzoekende staat betreft, in dit geval Moldavië. De positie van de aangezochte staat (Griekenland) komt slechts indirect naar voren. Desondanks volgt uit het arrest een heldere regel, die ook de overeenkomsten onderstreept tussen het uitleveringsrecht en het binnen de EU geldende overleveringsrecht.

2. Hoewel het feit waarvan de klagster werd verdacht bepaald niet ernstig genoemd kan worden, constateert het Hof dat er in het dossier voldoende aanwezig is om de conclusie te rechtvaardigen dat er een redelijke verdenking tegen klagster bestond dat zij zich schuldig had gemaakt aan het strafbare feit van het uitvoeren van sieraden zonder daarvan aangifte te doen. In zoverre valt er weinig af te dingen op de initiële aanhouding van klagster, toen zij op het punt stond vanuit Moldavië naar Griekenland te reizen. Het Hof verklaart de klacht dan ook niet-ontvankelijk voor zover zij zich daartegen richt. Aan de inhoudelijke beschouwingen laat het Hof echter nog enkele opmerkingen voorafgaan over zijn eigen bevoegdheid. Deze zien op het punt dat klagster in uitleveringsdetentie is genomen in Griekenland. Nu zij zich op het standpunt stelt dat het Moldavië is dat art. 5 EVRM geschonden heeft vanwege onrechtmatige detentie, is het natuurlijk de vraag of die klacht tegen Moldavië wel ontvankelijk is. Moldavië heeft daaromtrent geen opmerkingen gemaakt. Het Hof oordeelt dat het klaagschrift ontvankelijk is, omdat de oorsprong van de detentie van klagster gelegen is in de maatregelen die Moldavië nam, namelijk allereerst in het uitvoeren van een nationaal aanhoudingsbevel, en vervolgens in het via Interpol uitvoeren van een internationaal aanhoudingsbevel en het doen van een uitleveringsverzoek aan Griekenland. Van belang is dat het Hof de uitleveringsprocedure karakteriseert als een procedure waarin de aangezochte staat vanwege het vertrouwensbeginsel moet kunnen uitgaan van de rechtmatigheid van het uitleveringsverzoek. De aangezochte staat voert immers slechts zijn internationale verplichtingen uit in de tenuitvoerlegging van het uitleveringsverzoek. Het Hof acht de klacht tegen Moldavië als verzoekende staat daarom ontvankelijk. Die beslissing komt overeen met eerdere rechtspraak van het Hof (*Stephens t. Malta (no. 1)*, EHRM 21 april 2009, nr. 11956/07, ECLI:CE:ECHR:2009:0421JUD001195607, «EHRC» 2009/85). Gezien de uiterst summiere mogelijkheden voor de aangezochte staat om de zaak ten gronde te onderzoeken is het ook zonder meer een verdedigbaar uitgangspunt dat een klacht tegen de verzoekende staat ontvankelijk moet zijn.

3. Gezien de beslissing omtrent ontvankelijkheid kan de beoordeling van de klacht zelf weinig verrassend meer zijn. Toch maakt het Hof ook daar belangrijke opmerkingen. Het Hof stelt voorop dat art. 5 lid 1 EVRM twee basisvereisten inhoudt, die van toepassing zijn op alle daarin genoemde gevallen waarin personen rechtmatig de vrijheid mag worden ontnomen: voor de vrijheidsbeneming moet een grondslag zijn in het (nationale) recht, en de vrijheidsbeneming mag bovendien niet willekeurig zijn. Tegen de achtergrond van die vereisten zal het Hof beoordelen of er sprake is van een schending van art. 5 EVRM.

4. Het Hof komt bij de inhoudelijke beoordeling van de klacht allereerst terug op de vraag welke staat verantwoordelijk is. Het Hof merkt op dat de rechtmatigheid van de uitleveringsdetentie van klagster in Griekenland zou kunnen worden beoordeeld volgens art. 5 lid 1 onder f EVRM, maar dat dat niet aan de orde is omdat de klacht zich richt tegen Moldavië en moet worden beoordeeld volgens art. 5 lid 1 onder c EVRM. Op dit punt geeft het Hof, duidelijker dan in zijn overwegingen omtrent de ontvankelijkheid, een antwoord op de vraag waarom Moldavië verantwoordelijk kan worden gehouden voor een onrechtmatige vrijheidsbeneming die in Griekenland heeft plaatsgevonden. Dat is namelijk het geval ten eerste omdat de vrijheidsbeneming een rechtstreeks gevolg was van het nationale aanhoudingsbevel dat de autoriteiten in Moldavië hadden opgesteld, en ten tweede omdat vrijheidsbeneming in Griekenland niet mogelijk zou zijn geweest zonder dat aanhoudingsbevel. De vrijheidsbeneming in Griekenland was daarom een onderdeel van het mechanisme waarmee het gerecht in Moldavië zijn beslissingen ten uitvoer kon leggen.

5. Volgens het Hof zou een andersluidend oordeel tot gevolg hebben gehad dat aan de klagster de bescherming van art. 5 EVRM zou komen te ontvallen. Dat is echter een redenering die moeilijk valt te begrijpen. Op de uitleveringsdetentie in Griekenland is immers art. 5 lid 1 onder f EVRM van toepassing. Daardoor worden personen in uitleveringsdetentie ook beschermd tegen willekeurige vrijheidsbeneming. Wel zijn er dan andere voorwaarden van toepassing: het is niet zo dat detentie dan alleen is toegestaan op basis van een redelijke verdenking dat een strafbaar feit is gepleegd en met het doel om de gedetineerde persoon voor een rechterlijke autoriteit te brengen. De standaarden liggen voor uitleveringsdetentie een stuk lager, maar art. 5 EVRM geldt wel. Of bedoelt het Hof hiermee dat ingeval Moldavië niet verantwoordelijk zou zijn voor een Griekse uitleveringsdetentie, Moldavië in het geheel geen verantwoordelijkheid zou dragen voor de rechtmatigheid van de detentie die de autoriteiten hadden veroorzaakt? Het zou kunnen dat het Hof dat bedoelt, maar de opmerking is wel sterk vanuit de positie van de klagster geschreven.

6. Hoewel het Hof heeft uiteengezet dat het de klacht zal beoordelen volgens twee maatstaven, overeenstemming met nationaal recht en ontbreken van willekeur, valt de eigenlijke toepassing van die criteria niet geheel te volgen. De Moldavische autoriteiten waren niet bevoegd om een oproeping uit te vaardigen om te verschijnen voor het Openbaar Ministerie, voordat er een formele beslissing was genomen om een opsporingsonderzoek te openen. Ook de betekening van die oproeping had niet volgens het nationale recht plaatsgevonden, omdat klagster voor vertrek uit Moldavië haar Griekse adres had achtergelaten en daar geen oproeping ontving. Het interessante is dat het Hof die gegevens op een andere manier gebruikt dan verwacht. Het komt namelijk wel tot de conclusie dat de vrijheidsbeneming onrechtmatig was, maar niet vanwege een ontbrekende grondslag in het nationale recht. Volgens het Hof hebben de Moldavische autoriteiten een zeer formalistische benadering gekozen, en was detentie in deze zaak in het geheel niet noodzakelijk omdat er ook andere procedurele keuzes gemaakt hadden kunnen worden. De autoriteiten hadden bijvoorbeeld kunnen nagaan hoe het kon dat klagster, naar eigen zeggen, geen oproeping had gekregen, en haar een kans kunnen geven om vrijwillig te verschijnen. Haar aanbod om dat te doen hebben de autoriteiten afgewezen. Vanwege die redenen was de vrijheidsbeneming willekeurig.

en daarom in strijd met art. 5 lid 1 EVRM.

7. Zonder meer het belangrijkste punt in deze uitspraak betreft de verantwoordelijkheidsverdeling voor de rechtmatigheid van uitleveringsdetentie tussen de verzoekende en de aangezochte staat. Het Hof maakt duidelijk dat op de verzoekende staat de verantwoordelijkheid rust om te verzekeren dat art. 5 lid 1 onder c EVRM niet geschonden wordt. Tegelijkertijd ontslaat dat de aangezochte staat niet van haar verantwoordelijkheden onder art. 5 lid 1 onder f EVRM. Het interessante aan deze uitspraak is dat de aandacht gericht wordt op de verzoekende staat. Vaak staat in het uitleveringsrecht de aangezochte staat in het middelpunt van de belangstelling, omdat daar de uitleveringsdetentie plaatsvindt en de autoriteiten van die staat moeten beslissen over de overbrenging van een persoon naar een andere staat, met alle ingrijpende gevolgen voor diens situatie die daardoor worden veroorzaakt. Een soortgelijke perspectiefwisseling was ook het gevolg van de invoering van het Europees aanhoudingsbevel, dat de beschikbare weigeringsgronden sterk heeft gereduceerd en de procedures heeft versneld. In feite is de onderhavige uitspraak een vergelijkbare uitnodiging om uitlevering en overlevering vanuit het perspectief van de verzoekende staat respectievelijk uitvaardigende lidstaat te bekijken. Het zijn in dat perspectief vrijheidsbenemende dwangmiddelen die toevallig in een andere staat hun effect verkrijgen, maar waarvoor de beslissende staat volledig verantwoordelijk blijft.

8. In het overleveringsrecht is dat perspectief recentelijk versterkt én afgezwakt. Het is versterkt doordat opgeëiste personen meer mogelijkheden hebben om in de uitvaardigende lidstaat rechtsbijstand te krijgen. Dit is een gevolg van art. 5 van Richtlijn (EU) 2016/1919 betreffende rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden in strafprocedures en voor gezochte personen in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel (PbEU 2016, L 297/1). Die richtlijn versterkt de toegang tot een raadsman in overleveringsprocedures, maar beperkt die bijstand wel in die zin, dat de raadsman in de uitvaardigende lidstaat bijstand verleent aan de raadsman in de uitvoerende lidstaat in het kader van de in die lidstaat lopende overleveringsprocedure. Strikt genomen gaat het dus niet om rechtsbijstand voor het aanvechten van het nationale aanhoudingsbevel, maar in de praktijk zal daar niet zo'n sterk onderscheid in worden gemaakt.

9. Het perspectief op de verantwoordelijkheden van de uitvaardigende lidstaat is enigszins verzwakt door de opzienbarende uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de gevoegde zaken *Aranyosi en Căldăraru* (HvJ EU 5 april 2016, gevoegde zaken C-404/15 en C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198, «EHRC» 2016/157 m.nt. Van der Wilt). In deze uitspraak aanvaardt het Hof een doorbreking van het wederzijds vertrouwen en daarmee het beginsel van wederzijdse erkenning in geval er ernstige redenen zijn om te vermoeden dat de opgeëiste persoon tijdens detentie in de uitvaardigende lidstaat zal worden onderworpen aan foltering of onmenselijke of vernederende behandeling. De aandacht is daarmee sterker dan voorheen weer gericht op de beoordeling van de overleveringsrechter. Desondanks ligt de lat voor een geslaagd beroep op deze uitzondering erg hoog.

10. De uitspraak in de onderhavige zaak zou ook een bijdrage kunnen leveren aan het vernieuwen van de aandacht voor de verzoekende staat, respectievelijk de uitvaardigende lidstaat. Het is geen gek idee om daar voldoende aandacht voor te behouden, gezien het feit dat dat het land is waar de procedure gevoerd wordt, en waar dus ook alle bewijsmateriaal voorhanden is. Het is niet voor niets dat er onderscheid bestaat tussen art. 5 lid 1 onder c en f: de aangezochte staat is meestal niet in de positie om de ernst van de verdenking te kunnen beoordelen. Wanneer de verantwoordelijkheid van de verzoekende staat echter serieus genomen wordt, moeten er voor de betrokkene ook reële mogelijkheden bestaan om in die staat op te komen tegen de rechtmatigheid van de uitleveringsdetentie die op dat moment in de aangezochte staat wordt ondergaan, en dat is momenteel bepaald niet gemakkelijk.

dr. W. Geelhoed, Universitair docent, Rijksuniversiteit Groningen

Copyright 2017 - Sdu - Alle rechten voorbehouden.